

Poliisihallituksen lausunto aiheesta: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Poliisihallitus kiittää Liikenne- ja viestintäministeriötä lausuntopyynnöstä. Pidämme asiaa tärkeänä. Lausumme seuraavasti:

1. 6 § Verkkotoimijan rekisteröinti

3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto hylkää henkilön rekisteröimistä koskevan hakemuksen. Tämä pitäisi olla selkeämmin Liikenne- ja viestintävirastolle osoitettu velvollisuus. Siksi sen pitäisi olla muodossa ”Liikenne- ja viestintäviraston on hylättävä henkilön rekisteröimistä koskeva hakemus tai peruuttaa jo hyväksytty rekisteröinti, jos...”.

2. 8§ Poikkeukset tiedonantovelvollisuuteen

Hajautetussa hybridimallissa on käytännössä varmistettava, että viranomaisella on tosiallinen mahdollisuus valvoa sijaintiselvityspyyntöjä, jotta poikkeaviin selvityspyyntöihin voidaan puuttua. Puuttumisessa tulisi huomioida vastaako sijaintiselvityspyyntö aidosti käyttötarkoitustaan laadultaan, voiko selvityspyyntöön liittyä tiedustelu- tai muuta yhteiskunnan toimivuuteen vaikuttavaa vahingollista toimintaa ja millainen on tietojen pyytäjän tausta. Käsityksemme mukaan toimintamalli, jossa vastaukset toimitetaan pyytäjälle Liikenne- ja viestintäviraston ylläpitämän sähköisen tietopisteen kautta edistää paremmin valvonnan toteutumista kuin malli, jossa hajautettuun toimintaan luvan saanut verkkotoimija toimittaa vastauksen itsenäisesti. Laissa tulee selkeästi ilmetä, että tietopyynnot on tehtävä yksinomaan LVV:n sähköisen tietopisteen kautta. Verkkotoimija ei saa toteuttaa vastauksia tietopyyntöihin ohi LVV:n sähköisen tietopisteen.

3. 10 § Toiminnanharjoittajan rekisteröityminen tiedon käyttäjäksi

Ehdotuksessa on säännelty toiminnanharjoittajan rekisteröitymisen edellytykseksi se, ettei toimijaa ole asetettu konkurssiin tai sen vastuuhenkilöitä ei ole määrätty liiketoimintakieltoon. Ehdotamme arvioitavaksi, tuleeko edellytykseksi asettaa lisäksi, että rekiste-

roitävästä henkilöstä tai yrityksestä tai sen toiminnasta ei arvioida olevan uhkaa kansalliseen turvallisuudelle tai yleiselle turvallisuudelle. LVM voi peruuttaa luvan, ja sillä tulisi olla myös olemassa mekanismi kansallista turvallisuutta vaarantava toiminta epäilyn huomioimiseksi. Ehdotuksen perusteella vaikuttaisi siltä, että rekisteröinnin jälkeen tietopyyntöjä voidaan tehdä saaduilla tunnuksilla. Ehdotamme, että tämän lisäksi tietopyynnön tekijälle tulisi olla vahva sähköinen tunnistaminen (estää käyttäjätunnusten jakamisen) tietopyyntöjä tehtäessä. Tämä on tärkeää, jotta yksiselitteisesti tietojen luovuttaminen voidaan todentaa henkilö tasolla ja tunnistautumisella ennalta ehkäistään tunnusten päättymistä yhteiskäyttöisiksi.

4. 12 § Verkkotietokysely

Verkkotietokyselyn hylkäämisen tai rajaamisen perusteet ovat laissa suppeasti kuvattu. Lisäksi on jonkin verran tulkinnanvaraista mihin harkintakriteereihin 3 momentin 1-kohdan laissa säädetyillä perusteilla viitataan. Esitöiden säännöskohtaisten perusteluiden mukaan, viittaus liittyy muun muassa rekisteröinnin edellytyksiin (esimerkiksi konkurssi) eikä sinänsä itse tietopyynnön asianmukaisuuteen ja perusteena olevaan tarpeeseen. Käsityksemme mukaan kieltäytymisperusteeksi tulisi lisätä myös yksittäisen tietopyynnön hylkääminen kokonaisharkinnan perusteella (esim. tiedustelutieto, olosuhteet, useiden tietopyyntöjen yhteisvaikutus tms). Lain esitöissä ei tuoda esille, miten on tarkoitus arvioida kieltäytymisperusteet, tapahtuuko se automaattisesti koneellisesti teknisin säännöin vai tarkemmin kukin tapaus aidosti arvioiden.

5. 17 § Viranomaisten oikeus saada tietoja

Pitäisikö tässä olla maininta oikeudesta saada järjestelmässä olevia tietoja, vaikka ei olekaan rekisteröitynyt tiedon saajaksi sähköiseen tietopisteeseen? Nyt tietoja saa ainoastaan em. pisteeseen rekisteröitynyt taho. Poliisilla voi olla tarve rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi saada tietoja, mutta sillä ei olisi edellytyksiä rekisteröityä tiedon käyttäjäksi 10 §:n mukaan. Poliisilaissa toki säädetään poliisin tiedonsaantioikeuksista, mutta toisinaan törmätään siihen, ettei poliisilain tiedonsaannin yleissäännöksiä tulkita viranomaisissa samalla tavalla kuin poliisissa ja toisaalta lähtökohdan pitäisi olla, että erityislainsäädännössä säädetään riittävällä tarkkuudella tiedonsaantioikeuksista. Esitutkintaviranomaisen tiedonsaantioikeus on huomioitu tämänkin HE:n lopussa olevissa kiinteistöjärjestelmää koskeissa pykälissä ja tulisi samaan tapaan huomioida myös laissa maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista.

6. 23 § Hätänäyttöön tarvittavien tietojen välittäminen

Pykälässä säädetään, että Traficom on luovutettava *kiireellisesti hälytys- tai pelastustehtävän suorittamisessa tarpeelliset tiedot, kuten verkkotoimijoiden yhteystiedot, verk-*

kotiedot ja verkkoaluetiedot. Tietotarve voi liittyä myös rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen eikä pelkästään hälytystehtävään, jota ei ole lainsäädännössä määritelty. 2 momentissa säädetään, että m olisi annettava selvitys 1 momentissa säädetyn pyynnön tekemisestä Traficomille. Jos kyse olisi rikosten estämisestä, paljastamisesta tai selvittämisestä, niin tällaisen selvityksen antamisen velvollisuudesta pitäisi saada luopua.

Hätänäyttöön tarvittavien tietojen välittämistä koskevaan pykälään voisi esittää hälytystehtävän korvaamista poliisitehtävällä. Nythän pykälä koskee nimenomaan tiedon luovuttamista pelastuslaitokselle tai poliisille. Siksi tehtävät voisi kuvata sanoilla poliisitehtävä ja pelastustehtävä. Poliisitehtävä kattaisi kaikki poliisin lakisääteiset tehtävät.

Käsityksemme mukaan ensivaste usein vahinkotilanteissa on esimerkiksi yksityisen sektorin toimijoilla tai yhtiötetyillä infrastruktuurin ylläpitäjillä. Siten voisiko hätätilanteessa laitostoimija pyytää tietoja suoraan ilman poliisin tai pelastuslaitoksen paikallaoloa. Yhtenä mahdollisuutena voisi olla myös jaotella A, B ja C -luokkien mukaisesti sen osalta voidaanko tietoja missä olosuhteissa hätätilanteissa luovuttaa näille tahoille.

7. 24 § Henkilöturvallisuusselvitykset

Turvallisuusselvitettävien henkilöiden piiri on melko kapea. Se ei koske esimerkiksi tiedon käyttäjää itseään, jonka on oltava vain luotettava ja nuhteeton. Mitä tämä käytännössä tarkoittaa ja millaisin seikoin tällainen nuhteettomuus tai luotettavuus voidaan varmistaa. Onko ensimmäinen momentti näin lähinnä kosmeettinen ilman todellista vaikutusta toiminnassa havaittuihin riskeihin. Tulisiko toimittaa nuhteettomista selvitystiedot valvontaa varten tai asettaa pikemminkin velvoite tallentaa kenelle kaikille tiedot annettu. Tämä voisi ennalta ehkäistä tietojen turhaa käsittelyä ja luovuttamista henkilöille, jotka eivät niitä tehtävissään tarvitse. Kontrolloidaan turvallisuusselvitykset pistokokein tai muulla tavalla.

8. 36 § Väliaikainen päätös sähköisen tietopisteen toiminnan rajoittamisesta tai keskeyttämisestä

Viranomaisten oikeus vaihtaa tietoja esim. kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi puuttuu laista – onko jokin muu toimivaltuus tai kontrollimekanismi, jolla koordinaatio / konsultaatio tehdään. Ehdotettu lain 36 § mahdollistaa muiden viranomaisten puuttua asiaan, mutta mistä muut viranomaiset tietävät, että mihin heidän tulisi puuttua, jos tiedonvaihtoa ei ole mahdollistettu tältä osin.

2 momentissa voisi olla mainittuna myös rikosten estäminen.

9. 39 § Tarkastusoikeus

Ehdotuksen mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla olisi oikeus tarkastuksen yhteydessä päästä tiedon käyttäjän, verkkotoimijan tai näyttöpalveluntarjoajan laittiloihin ja muihin tiloihin sekä saada tutkittavakseen tarkastuksen kannalta välttämättömät asiakirjat ja tiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään. Korostamme, että säännös ei mahdollista esimerkiksi käyttäjien henkilökohtaisten laitteiden tutkimista. Mikäli säännöksen ajatellaan kattavan myös käyttäjien laitteiden sisällön tutkimista asiassa, on syytä huomioida viimeaikaista EU-oikeuskäytäntöä ja säätää nimenomaisesti.

10. 43 § seuraamusmaksu

Ei liity suoraan poliisiin, mutta seuraamusmaksujen osalta tulisi säätää siitä, kuka seuraamusmaksuista päättää ja siitä, ettei seuraamusta saa määrätä, jos henkilö on samasta teosta saanut seuraamuksia rikosprosessissa. Samanlaista sääntelyä on useassa EU-lainsäädännön perusteella säädetyssä kansallisessa laissa kuten esimerkiksi laissa verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta (99/2023). Muistaakseni perustuslakivaliokunta on todennut, ettei yksittäinen virkamies voi päätöksellään määrätä huomattavan suuria seuraamusmaksuja. Tässä tapauksessa seuraamusmaksu voi olla enintään 500 000€, jota on pidettävä huomattavan suurena yhden virkamiehen päätettäväksi ja edellyttää toisenlaista päätöksenteon järjestämistä. Myöskään henkilölle, jolle on määrätty seuraamusmaksu, ei saa samasta teosta tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Mikko Laine, ylitarkastaja, teknologiayksikkö, tietohallinto

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Liitteet

Kirjoita tähän

Jakelu

kirjaamo.lvm@gov.fi

Tiedoksi

Poliisihallitus, poliisitoimintayksikkö
Poliisihallitus, esikunta
Sasa Haavisto, Poliisihallitus

06.03.2026

Asiakirja: ID-26162328

Asia: POL-2026-13671

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi